

Ommetje De Voorste Stroom - Oisterwijk

IVN Oisterwijk, Noord-Brabant

Traject: deze wandelroute voert u langs de Voorste Stroom, de beek die door de hele dorpskern van Oisterwijk stroomt. In dit ommetje wordt stilgestaan bij de historie en het groen langs de beek.

Startpunt/eindpunt: Stationsplein, Oisterwijk (het plein voor het NS-station)

Lengte: ca. 2 km.

Routebeschrijving

LA: linksaf, RA: rechtsaf, RD: rechtdoor

- U vertrekt vanaf het NS-station in Oisterwijk.**
Het station werd gebouwd in 1863, en is ontworpen door de Nederlandse architect K.H. van Brederode. Sedert 1976 is het station een rijksmonument.
- Vanuit het stationsgebouw gaat u RA en 1^e straat LA (Molenstraat).**
Hier ziet u de restanten van het oude molencomplex, in de volksmond 'het Stoom' genoemd. Deze molen was de eerste mechanisch door stoomkracht aangedreven molen van Oisterwijk.
- Einde Molenstraat RA (Stationsstraat). Bij de vijfsprong LA, en de rechterkant van het laantje met lindebomen aanhouden**
Het Lindelaantje werd vroeger het Onze Lieve Vrouwelaantje genoemd, omdat het leidde naar de oude kapel van O.L. Vrouw ter Linde. Nu heet dit laantje 'het trouwlaantje'. Hier staan lindebomen van ruim 200 jaar oud. De linde, met haar hartvormige blad, staat symbool voor de eeuwige liefde. De keien van het trouwlaantje zijn eeuwen oud, en stammen nog uit een oude *heirbaan* (heerweg).

Het pand **De Lind 8**, is een topgevelhuis uit het begin van de 19^e eeuw. In 1824 werd het huis eigendom van vleeshouwer Heesters, die naast slager ook looier was. Het spoelen van de huiden van zijn slachtvee deed hij in de toen

achter zijn tuin langs stromende Voorste Stroom.

Ook **De Lind 10** dateert uit de 19^e eeuw. In het bovenlicht is een meiboom aangebracht. Dit staat voor 'groei', zoals bij geboorte of huwelijk.

De Lind 14 dateert uit de 2^e helft van de 19^e eeuw. De omljstingen van de raampartijen vertonen prachtige ornamenten. Het pand is qua architectuur heel evenwichtig en harmonisch van opbouw.

De Lind 18 dateert uit 1900, en is vanaf 1922 een tijdlang ambtswoning van de burgemeester geweest.

De verffabrikant Holleman (ver)bouwde **De Lind 28** rond 1849. Het pand kreeg de naam 'Domus Renata' en betekent: 'Herboren Huis'. De naam is gegeven omdat het pand oorspronkelijk een boerderij was.

In 1897 verrees **De Lind 30** als sigarenfabriek van Alphons Hamers, later bekend onder de naam 'De Huifkar'. Deze naam prijkt nog op de gevel.

De Lind 40 is een oude looierswoning. De looierij achter het woonhuis, waarlangs destijds de Voorste Stroom nog liep, brandde in 1915 af.

'In de Drye Swaentjes' is de naam op **De Lind 42**. Was in de 17^e eeuw herberg en brouwerij, in de 18^e eeuw bewoond door de gemeente secretaris Sj. Rijpperda, en daarna door kantonrechter mr. A. H. Verster. In 2005 is dit pand verbouwd tot zakenpand.

4. Vanaf dit punt bekijken we 3 bezienswaardigheden in het verlengde van het trouwlaantje:

➤ **De Vrijheidseik (links van het raadhuis)** Deze boom is in 1794 geplant als vrijheidsboom bij de komst van de Fransen. Van alle toen in ons land opgerichte vrijheidsbomen, is alleen de Oisterwijkse nog over. In verband met de slechte gezondheidstoestand van de eik werd, mede in overleg met het B-team (Biodiversiteitsteam), na uitvoerig onderzoek in juni 2009 besloten, om de kroon van de eik in verband met de veiligheid, in te korten.

➤ **Het Raadhuis**
Voor het huidige Raadhuis stond vroeger een kapel met het genadebeeld 'Maria Vreugderijke'. In 1880 werd besloten tot afbraak van de kapel, toen de bouw van het naastgelegen Raadhuis gereed was. De Oisterwijkse architect L.W. Schoonenberg maakte tekeningen en bestek. De kosten werden destijds geraamd op ca. € 7.000,-.

➤ **De oude Lindeboom**
Deze Hollandse linde is misschien wel de oudste van Nederland. Deze boom werd al in een 14^e eeuwse kroniek (1388) beschreven. Onder de boom werden in vroeger jaren boter- en eiermarkten gehouden. Onder de boom werd ook recht gesproken. De omvang van de boom was in die tijd aanmerkelijk groter dan nu.

5. Voorbij de Drye Swaentjes (De Lind 42) RA. Dit is de Balbian Versterlaan.

Na ca 100 meter ziet u aan de rechterkant een paar monumentale platanen. Wat alle platanen tot opvallende bomen maakt is de manier waarop ze hele stukken van hun schors laten vallen. Onder de schors is de

boom geelgroen van kleur. In mei bloeit de boom. Aan een lang steeltje hangen dan drie tot zes bolletjes bestaande uit meeldraden en stampers. De vruchtjes zijn nootjes, die vast tegen elkaar aangedrukt, weer een bolletje vormen. Deze bolletjes vallen pas in het volgende voorjaar van de boom. Platanen zijn zeer goed bestand tegen vervuilde stoffige lucht.

6. RD naar de brug over de Voorste Stroom (niet oversteken).

Tussen september 2008 en juni 2009 heeft de herinrichting plaatsgevonden van een 3,5 km lang traject van de Voorste Stroom, dat binnen Oisterwijk loopt. De Voorste Stroom, die vroeger in de volksmond de vuile stroom werd genoemd, was sterk vervuild door de textiel-, verf- en lederindustrie in Tilburg. De herinrichting had twee doelstellingen: verbetering waterkwaliteit tot het verkrijgen van de kwalificatie viswater, en het realiseren van een Ecologische Verbinding Zone (EVZ).

Om deze doelstellingen te bereiken hebben er allerlei werkzaamheden plaatsgevonden, zoals: het vervuilde slib op de bodem afgraven en afvoeren, de onnatuurlijke oevers aanpassen door afvlakking en hermeandering, de stuw vervangen door een voor vissen passeerbare passage, ook wel vistrap genoemd. Ook zijn er passages aangebracht onder de bruggen.

Vanaf de brug ziet u aan de ene kant de vistrap die met 12 treden een verval van ca 90 cm zodanig opvangt dat de vissen stroomopwaarts hun weg kunnen gaan. Bijkomend voordeel van vistraptreden is de extra stroming/dynamiek van het water, waardoor het water extra zuurstof kan opnemen.

Aan de andere kant van de brug ziet u een rij houten balken die het drijfvuil tegenhouden. Ook de waterplanten die in de stroom groeien, en jaarlijks worden gemaaid, worden door deze balkenrij opgevangen. Het opgevangen materiaal wordt te drogen gelegd op het bijgelegen vochtdoorlatende plateau, en daarna afgevoerd (groencompost).

7. **Voor de brug gaat u RA en volgt u het pad langs de Voorste Stroom (steeds links aanhouden).**

Links van het pad langs de stroom ziet u een treurberk. Deze berk is geënt. Aan de rechterkant van het pad passeren we een Plataan, die op 21 november 1982 is geplant als vredesboom, precies één jaar na de grote vredesdemonstratie in Amsterdam. In de kruising van het wandelpad staat een Moerascipres. Deze bladverliezende conifeer is vrij zeldzaam, en komt van oorsprong uit Amerika. Verderop staan langs de rechterkant van het pad een aantal vleugelnoten. Deze bomen komen van oorsprong uit de Kaukasus en Noord Iran. Het meest opvallende aan deze snelgroeïende boom zijn de vruchten, die aan 25 tot 40 cm lange sierlijke vruchtkatjes zitten. Ieder vruchtje zit tussen twee halfronde vleugels van 1,5 tot 2 cm breed. Een nadeel van de boom is dat hij, zoals u ziet, zeer veel uitlopers vormt.

We vervolgen onze weg langs een viertal paardenkastanjes. In de kruising van het pad zien we een gele vorm van de Valse christusdoorn. Hij komt van oorsprong uit Noord-Amerika en werd in de 17^e eeuw door missionarissen naar de Engelse bomenverzamelaar Henry Compton gestuurd. De boom heeft venijnige lange vertakte doorns, en vormt na de bloei sikkelvormig gedraaide peulen tot wel 30 cm lang. Links van het pad zien we vervolgens een ingepakte bruine beuk. De beuk is ingepakt om verbranding van de tere dunne bast te voorkomen. We lopen nu tussen de treurwilgen door naar het einde van het pad.

8. **Aan het eind van het pad RA en weg vervolgen (Burg. Verwielstraat), tot de vijfsping. Daar LA (Dorpstraat).**

Hoewel Oisterwijk al in 1213 stedelijke vrijheidsrechten ontving van de Hertog van Brabant, heeft het 'stadje' Oisterwijk een Dorpstraat. De panden met de nummers 14, 12 en 10 werden aan het eind van de eerste wereldoorlog gebouwd als Brouwerij 'De Valk' (zie het opschrift in de gevel van nummer 12), maar al in 1816 was hier een brouwerij gevestigd met mogelijk dezelfde naam. Stichter was de brouwer Jan de Kroon, afkomstig uit Oirschot. De kelders van de oude brouwerij bestaan nog. Hierin bevindt zich nu de 'Dorpswijnkelder 1855'.

Op de splitsing aan het eind van de Dorpstraat staat het oude postkantoor uit 1888. Dit was het enige postkantoor uit Nederland met het predicaat 'koninklijk'.

9. **We lopen langs de andere kant van de Dorpstraat terug.**

T.h.v. Dorpstraat nrs. 29 en 31 vinden we 'Het Hof'; in de 18^e eeuw bekend als het Hof van Holland. Aan een van de bewoners, notaris Breda van Kelckhoven, herinneren nog de kelken op het dak, en de naam Breda in de klep van de brievenbus op nummer 31. Rechts van het pand ziet u de ingang van de erbij behorende tuin. Rechts van de ingang liep het 2 stenen brede zogenaamde accijnspaadje, dat op grond van belastingvoorschriften een rechtstreekse toegang vanaf de straat naar de in de tuin gelegen sigarenmakerij moest verschaffen. Diverse soorten sigaren werden geproduceerd onder de naam: Pasigo.

Vorbij het Hof ziet u op nr. 37 de Dorpsherberg, een deel van het vroeger grotere hotel 'Wilhelmina'. Daarvoor vond men hier ook het zegelhuis van het wollenambacht, het enige Oisterwijkse ambachtsgilde. In het zegelhuis moest men accijns (belasting) betalen. Hier werden de wollen lakens, die in Oisterwijk vervaardigd waren, door de gildemeesters gekeurd en gezegeld.

10. **Bij de kruising LA (Stationstraat) en RD tot het station. U bent weer terug op het beginpunt van de wandeling.**

